

मानव अधिकारेर विश्वव्यापी घोषणा

मानवअधिकारको विश्वव्यापी घोषणापत्र
(राजवंशी भाषा)

अनौपचारिक क्षेत्र सेवा केन्द्र (इन्सोक)

पो.ब.म. २७२६, म्युचाटार, काठमाडौं

फोन नं. २७०७३००-२७०७३००, फ्याक्स नं. २७०४४९९

मानव अधिकार विश्वव्यापी घोषणा

(राजवंशी भाषा)

भाषा अनुवाद

एस. एल. शर्मा

सम्पादन/संयोजन

नरनाथ लुईटेल

देवी बाँस्कोटा

अनौपचारिक क्षेत्र सेवा केन्द्र (इन्सेक)

कलंकी, स्युचाटार- पोष्टवक्स नं २७२६

फोन नं. २७०७७०/२७८७७०

फ्याक्स नं २७०५५१

मानव अधिकारेर विश्वव्यापी घोषणा

(राजवंशी भाषा)

पहिलो संस्करण : ०५४ चैत

संख्या : १ हजार

प्रकाशक : अनौपचारिक क्षेत्र सेवा केन्द्र (इन्सेक)

सर्वाधिकार : इन्सेकमा सुरक्षित

मूल्य : १०।-

मुद्रक :

फुलचोकी वुक्स एण्ड स्टेशनर्सका लागि
क्वालिटी प्रिन्टर्स

भूमिका

अनौपचारिक क्षेत्र सेवा केन्द्र (इन्सेक) ग्रामीण जनसमुदायका बीचमा मानवअधिकार शिक्षा र सचेतनता अभिवृद्धि गर्ने कार्यमा जुटेको एउटा मानवअधिकार संस्था हो। गाउँको अभावग्रस्त जीवनसंग संघर्ष गर्दै बाँचिरहेका ग्रामीण जनताको चेतनालाई उन्नत नबनाएसम्म मानवअधिकारको संरक्षण एवं विकास हुन सक्दैन। यो काम सचेत र संगठित प्रयत्नले मात्रै सम्भव छ भन्ने अवधारणामा इन्सेक कटिबद्ध छ र आफ्ना सबै क्रियाकलापहरू यसैतर्फ केन्द्रित गरेको छ।

मानवअधिकार विश्वव्यापी घोषणापत्र जारी भएको ५० वर्ष लाग्यो। यो घोषणापत्रलाई इन्सेक आफ्नो मार्गदर्शक मान्दछ। “मानव परिवारका सबै सदस्यहरूको अन्तरनिहीत मर्यादा तथा समान र हरण गर्ने नसकिने अधिकारहरूको मान्यता नै स्वतन्त्रता, न्याय र शान्तिको आधार भएकोले” भनी प्रस्तावनाको थालनीमा उल्लेख गरेर संयुक्त राष्ट्र संघको महासभाद्वारा सन् १९४८ डिसेम्बर १० तदनुसार वि.सं. २००४ साल मंसिर २५ गते यो घोषणापत्र पारित भएको थियो। जनताको लागि आर्जन गरिएको यो घोषणापत्र मानव

जातिकै लागि अमूल्य सम्पत्तिका रूपमा रहेको छ। नेपाल यो घोषणापत्रको पक्ष राष्ट्र हो अर्थात् नेपालले पनि यसको कार्यान्वयन प्रति आफ्नो प्रतिबद्धता जाहेर गरेको छ।

बिगत वर्षहरूमा मानव अधिकार घोषणा पत्रको के कस्तो सार्थकता रह्यो भनेर विश्व स्तरमै यसको समीक्षा र मूल्यांकन गर्न थालिएको छ। यसै क्रममा इन्सेकले पनि जनस्तरमा चेतना अभिवृद्धि गर्ने उद्देश्यले घोषणापत्रको व्यापक प्रचार प्रसार गर्ने विशेष कार्यक्रम तय गरेको छ। उक्त कार्यक्रम मार्फत् ग्रामीण तहका जनसमुदाय बीच छलफल गराउने, मानवअधिकार घोषणापत्रले प्रदान गरेका अधिकारहरू जनताको दैनिक व्यवहारमा के कति सार्थक रहन सकेका छन् भनेर पहिचान गर्ने, कार्यान्वयनको तहमा रहेका बाधा र अड्चनहरू पहिल्याउने, तिनीहरूलाई हटाउनका निम्ति राज्य तथा जनस्तरबाट के कस्तो पहल एवं प्रयत्न हुनु पर्दछ भनेर निचोडमा पुग्न सहयोग पुऱ्याउने छ। यसले घोषणा पत्रको प्रचार प्रसारका साथै व्यवहारिक कार्यान्वयनमा सकारात्मक प्रभाव पार्ने छ भन्ने विश्वास हामीले लिएका छौं। जनता सार्वभौम सत्ता सम्पन्न भए पनि सचेतनताको अभावमा आफ्नो अधिकारको रक्षा गर्न सक्दैनन्। आफ्ना हक अधिकार बारे सचेत र संगठित हुन यस किसिमको प्रयत्न फलदायी हुने आशा गरिएको छ।

यो वर्ष इन्सेक स्थापनाको १० औं वर्ष पनि हो। घोषणा पत्रको ५० औं वर्ष र इन्सेक स्थापनाको १० औं वर्ष प्रवेशको अवसर पारेर इन्सेकले नेपालमा प्रचलित लिम्बु, राई, तामाङ, गुरुङ, मगर, नेपालभाषा, अवधि, राजवंशी, भोजपुरी, मैथिली, शेर्पा र थारू जाति जनजातिका बाह्रवटा मातृभाषाहरूमा घोषणापत्रलाई रूपान्तर गरी यो रूपमा प्रकाशित गरेको छ। यस अतिरिक्त नेपाली र अंग्रेजी भाषामा पनि छुट्टाछुट्टै संस्करणहरू रहेका छन्। यसै क्रममा तयार गरिएको यो राजवंशी भाषामा अनुदित मानवअधिकार विश्वव्यापी घोषणापत्र हो। यो घोषणापत्रलाई रूपान्तर गरी सहयोग पुऱ्याउनु हुने एस. एल. शर्मा र जाति जनजाति अनुरूप चित्र परिमार्जन गर्ने नवराज भट्टलाई म हार्दिक धन्यवाद ज्ञापन गर्दछु। साथै पुस्तक प्रकाशनको निम्ति संयोजन तथा सम्पादन गर्ने देवी बाँस्कोटा, नरनाथ लुइँटेल एवं कम्प्युटर टाइप सेटिङ गर्ने गीता माली पनि धन्यवादका पात्र हुनुहुन्छ।

०५४ चैत

सुशील प्याकुरेल

अध्यक्ष

मानव अधिकारेर विश्वव्यापी घोषणा

१० डिसेम्बर १९४८ सेर दिन संयुक्त/राष्ट्र संघेर महासभार
निर्णय नं. २१७ (III) द्वारा पारित तथा घोषित

प्रस्तावना

मानव परिवारेर गोटे सदस्यलार उन्तर्निहित
मर्यादा तथा सामान आर अहरणीय अधिकारलार
मान्यताय स्वतन्त्रता, न्याय आर शान्तिर आधार
हवार,

मानवअधिकारलारप्रति अवहेलना तथा
अनादरेर परिणामसे बर्बरतापूर्ण कामला हय
मानवजातिर अन्तस्करणत चोट पुगावार आर
लोकला आस्था आर वाक स्वतन्त्रता तथा भय आर
अभाव से मुक्ति पावा लागे कहने सर्वसाधारण
जानतार उच्चतम घोषित आकांक्षा हवार,

अत्याचार आर दमनेर विरुद्ध आरह उपाइ
निपायने विद्रोहकरवारे अन्तिम उपाइ हय कहने
लोकला नामानाजाक कहे मानवअधिकारला कानूनी
शासनद्वारा संरक्षित रहवार कहे अति आवश्यक
हवार,

राष्ट्रलार बीचत मैत्रीपूर्ण सम्बन्धर अभिवृद्धि
करवार आवश्यक हवार,

संयुक्त राष्ट्र जानतालाय मानवेर मौलिक

अधिकारला आर मनुष्यर मान तथा कदर नरनारीर सामान अधिकारलारप्रति पुनः विश्वासेर पुष्ट्याई अधिकार पत्रत करे बेशी स्वतन्त्रतार आधारत सामाजिक प्रगति एवं जीवनेर स्तर वांढावार निश्चय करवार,

सदस्य राष्ट्रला संयुक्त राष्ट्र संघेर सहयोगत मानवअधिकारला आर मौलिक स्वतन्त्रतारप्रति विश्वव्यापी सम्मान वृद्धि करवार एवं पालना करवार प्रतिज्ञा करवारताने आर,

यिडा प्रतिज्ञा पूरा करवार यिला अधिकार एम्ब स्वतन्त्रतालार वारे साभा समझदारीर जानकारी राखवार अत्यन्त आवश्यक हवार,

आप, ताहते

सदस्य राष्ट्रला आर उला राष्ट्रलार यन्त्रणत रहवार प्रादेशिक खण्डेर जानतालात समेत उला अधिकार आर स्वतन्त्रतालार विश्वव्यापी आर प्रभावशाली मान्यता प्राप्त करवारताने प्रत्येक व्यक्ति आर सामाजेर हरेक अंग यिडा घोषणाक लागातार मनत राखिये राष्ट्रिय आर अन्तर्राष्ट्रिय प्रगतिशील कदमलार द्वारा यिला अधिकार आर स्वतन्त्रतालाप्रति शिक्षा तथा दीक्षाद्वारा श्रद्धा बाढवार प्रयास करोक कहे महासभाडा मानव अधिकारेर यिडा विश्वराष्ट्रर निमित्त एकटा साभा मापदण्डर रूपत घोषणा करचे।

गोटे व्यक्तिला जन्मजात स्वतन्त्र हय
उलात सभारे सामान अधिकार आर
महत्व छे निजलात विचार शक्ति आर
सद्विचार हवारकारणत निजेर आपसत
भातृत्वर भावनासे व्यवहार करवा लागे ।

जाति, वर्ण, लिङ्ग, भाषा, धर्म राजनीतिक वा आरह विचार राष्ट्रिय वा सामाजिक उत्पत्ति, सम्पत्ति वा आरह कुन्ह हैसियतेर आधारत भेदभाव नि करिये प्रत्येक व्यक्तिक यिडा घोषणात उल्लेखित अधिकार आर स्वतन्त्रतार अधिकार होवे। येर अतिरिक्त चाहे कुन्ह देश स्वतन्त्र होक वा संरक्षित, स्वशासनरहित वा परिमित प्रभुसत्ता होक हतानकार व्यक्तिलात राजनीतिक, क्षेत्रीय वा अन्तर्राष्ट्रिय स्थिति आधारत भेदभाव करा निजावे।

प्रत्येक व्यक्तिक व्यक्तिगत स्वतन्त्रता
आर आत्मसुरक्षार अधिकार होवे ।

बन्धक वा दास बेनाय काहा-क राखा
निजावे। दासत्व आर दास-दासीर
व्यापार प्रत्येक रूपत निषेध करागिछे।

कुन्ह व्यक्तिक शारीरिक यातना
दुवानिजावे तथा निर्दयी, अमानुषिक वा
अपमानजनक व्यवहार वा साजाई करा
निजावे ।

कानूनेर दृष्टित प्रत्येक व्यक्तिक व्यक्तिर
रूपत मान्यता पावार अधिकार होवे ।

कानूनेर दृष्टित सभाय सामान छे आर
विना भेदभाव सभाय कानूनेर सामान
संरक्षणेर अधिकारी होवे । यिडा घोषणाक
उल्लंघन करवार वा उकसावार
भेदभावेर विरूद्ध सामान संरक्षणेर
अधिकारी सभाय होवे ।

संविधान वा कानूनद्वारा दिवार मौलिक
अधिकारला भंग करवार कार्यलार
विरुद्ध योग्य राष्ट्रिय अदालतेर
प्रभावोत्पादक उपचारेर सभाके अधिकर
होवे ।

काहा-क मनोमानी ढंगसे देश निकाला
वा गिरफ्तार वा नजरबन्द निकोरबे ।

कुन्ह व्यक्तिरपर लागवार फौजदारी
आरोपेर विरूद्ध निजेर अधिकार आर
दायित्व निरोपन करते स्वतन्त्र आर
न्याययुक्त अदालतसे सुनवाईर हक
प्रत्येक व्यक्तिक सामान रूपत होवे ।

दण्डनीय अपराधेर आरोप लागवार
व्यक्तिक बाचवार वादे गोटे आवश्यक
सुविधाला दिवार खुल्ला अदालत कानून
अनुसार अपराधी निठहरवारतक निजक
निरपराध माना जावे ।

कुन्ह व्यक्ति यदि कुन्ह काम करे वा
निकरे उडा समयत राष्ट्रिय वा
अन्तर्राष्ट्रिय कानून अन्तरगत अपराध
माना निजावे कहे उडा कामेरप्रति कुन्ह
व्यक्तिक दोषी ठहरा निजावे आर कुन्ह
व्यक्तिक अपराध करले उक्त समयत
साजाइ दिवारसे वेशी साजाई
दुवानिजावे ।

कुन्ह व्यक्तिर गोप्यता, परिवार, घर वा पत्र व्यवहार प्रति मनमानी हस्तक्षेप करा निजावे आर काहा-र सम्मान तथा ख्यातिरपर चोट पुगा निजावे आर अनङ्ग हस्तक्षेप वा चोटेर विरुद्धे प्रत्येक व्यक्तिलाक कानूनी संरक्षणेर अधिकार होवे ।

प्रत्येक व्यक्तिक प्रत्येक देशेर सीमानार
भिन्नत स्वतन्त्रतापूर्वक विचरण आर
वसोवासेर अधिकार होवे ।

प्रत्येक व्यक्तिक आपनार देश वा आरह
कुन्ह देश छेरवार आर आपनार देशत
फिरये आसावार पूर्ण अधिकार छे ।

लागाल अभियोगसे वाचवार वादे प्रत्येक
व्यक्तिलाक आरह देशत राजनीतिक
शरण अन्छिवार आर लिवार अधिकार
छे ।

संयुक्त राष्ट्रसंघेर उद्देश्य आर सिद्धान्तर
विपरित कार्याला वा अराजनीतिक
अपराधलार अभियोगेर सम्बन्धत यिडा
अधिकार प्रयोग करा निजावे ।

प्रत्येक व्यक्तिक नागरिकतार अधिकार
होवे ।

कुन्ह व्यक्ति मनोमानी ढंगसे निजेर
नागरिकतासे बंचितकरा निजावे ; आर
नागरिकता परिवर्तन करवार अधिकारक
इन्कार करा निजावे ।

जाति, राष्ट्रियता वा धर्मेर भेदभाव विना उमेर पुगाल स्त्री-पुरुषलाक आपसत बेहा करवार वा परिवार बेनवार अधिकार छे। वेहार विषयत वैवाहिक जीवनत तथा वेहा विच्छेदत अम्हार सामान अधिकार होवे।

वेहार इच्छा राखवार स्त्री-पुरुषेर पूरा आर स्वतन्त्र सहमतिसे मात्र वेहा होवे।

सामाजेर स्वभाविक आर आधारभूत सामूहीक इकाइ परिवार हय आर सामाज आर राज्य-द्वारा संरक्षण पावार अधिकार येक छे।

प्रत्येक व्यक्तिक एकलाय वा दस्रा
भनकारसंगे मिलिये सम्पति राखवार
अधिकार छे ।

कुन्ह व्यक्तिक सम्पति मनोमानी ढंगसे
अपहरण करा निजावे ।

प्रत्येक व्यक्तिक विचार, मत आर धार्मिक स्वतन्त्रतार अधिकार छे। धर्म वा मत बदलिवार स्वतन्त्रता आर सार्वजनिक वा व्यक्तिगत रूपत एकला वा समूहत आपनार धर्म वा मतक शिक्षा, आचरण, पूजा आर पालनद्वारा प्रकटकरवार स्वतन्त्रता समेत यिडाअन्तरगत सम्मिलित छे।

प्रत्येक व्यक्तिक विचार स्वतन्त्रता आर प्रकाशनेर अधिकार छे। विना कुन्ह हस्तक्षेप मत ग्रहण करवार आर बेरोकटोक कुन्ह माध्यमसे मत प्राप्त करवार, खोज करवार आर प्रसार करवार अधिकार निजक होवे।

शान्तिपूर्ण तरीकासे सभा करवार वा
संस्था खुलवार अधिकार प्रत्येक
व्यक्तिक होवे ।

संस्थार सदस्य वेनवार कुन्ह व्यक्तिक
कर लागा निजावे ।

देशेर शासनत, प्रत्यक्ष वा स्वतन्त्र रूपसे
चुनाल प्रतिनिधिद्वारा भागलिवार
अधिकार प्रत्येक व्यक्तिक होवे ।

प्रत्येक व्यक्तिक निजेर देशेर सरकारी
जागीरलाता सामान प्रवेशाधिकारेर हक
छे ।

सरकारेर शासन सतार आधार जानतार
इच्छा होवे आर एनड इच्छा सर्वव्यापी
सामान मताधिकारद्वारा समय समयत
हवार निष्पक्ष चुनावद्वारा अभिव्यक्ति
कोरवे आर एनड चुनाव गोप्य वा ऐनड
स्वतन्त्र मतदान प्रणालीद्वारा कोरबे ।

सामाजेर सदस्यर हैसियतसे प्रत्येक
व्यक्तिक सामाजिक सुरक्षार अधिकार छे
आर प्रत्येक व्यक्तिक सम्मान आर
व्यक्तित्वेर स्वतन्त्र विकासेर वादे
आवश्यक आर्थिक, सामाजिक आर
साँस्कृतिक अधिकारला अन्तर्राष्ट्रिय
सहयोग आर राष्ट्रिय प्रयत्नद्वारा राष्ट्र
संगठन आर साधनअनुसार उपलब्ध
करवार अधिकार प्रत्येक व्यक्तिक छे ।

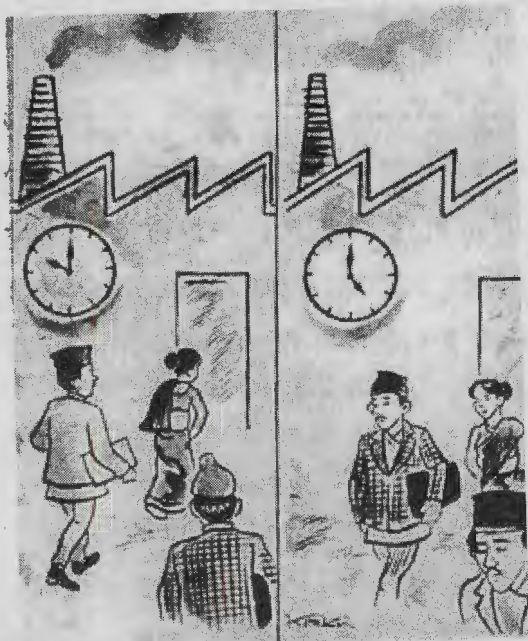

प्रत्येक व्यक्तिक काम करवार, स्वेच्छासे नकरी चुनवार आर काम करावार वादे उचित आर अनुकूल परिस्थिति प्राप्त करावर आर वेकारीसे रक्षा पावार अधिकारछे।

प्रत्येक व्यक्ति विना भेदभाव सामान कामेर वादे सामान कामेर दाम पावे।

काम करवार प्रत्येक व्यक्ति आर निजेर परिवारेरवाद मानवीय अधिकार अनुकूल गौरवाशाली रोजगार बन्दोवस्तेर वादे उचित आर अनुकूल पारिश्रमिक आर अन्य प्रकारेर सामाजिक संरक्षणद्वारा अर पूर्ति करवार अधिकार होवे।

प्रत्येक व्यक्तिक निजेर हितेर रक्षार वादे ट्रेड यूनियन स्थापना करवार आर अत सम्मिलित हवार अधिकार होवे।

उचित काम करिये घाण्टार हदबन्दीर
भितरत प्रत्येक व्यक्तिक सबैतनिक
आवधिक विदा आर विश्रामेर अधिकार
छे ।

प्रत्येक व्यक्ति आर आपनार परिवारेर स्वास्थ्य आर कल्याणेर ताने जीवनस्तरेर अधिकार छे आर येर अन्तरगत खाना, नुवाँ, घर तथा औषधी उपचारेर सुविधाला आर आवश्यक सामाजिक सेवालाअ सम्मिलित छे आर बेमारी, असमर्थता, रान्डी, बुढालीकाल वा निजेर शक्तिबाहिरेर आरह कुन्ह परिस्थितित साधन अभाव हइले सुरक्षार अधिकार छे ।

मातृकाल वा बाल्यवस्थात रहाल प्रत्येक लोकक विशेष रेखदेख आर सहायता प्राप्त होवे । विवाहिता आर अविवाहित आइसे जन्मिवार दन्हेडा वालक सामान सामाजिक संरक्षणेर उपभोग करवा पावे ।

प्रत्येक व्यक्तिक शिक्षा पावार अधिकार छे । शिक्षा कमसेकम प्रारम्भिक तथा आधारभूत चरणलात निशुल्क होवे । प्रारम्भिक शिक्षा अनिवार्य होवे । प्राविधिक आर व्यावसायिक शिक्षा सर्वसुलभ होवे । उच्चस्तरेर शिक्षा योग्यतार आधारत सभाके सामान रूपसे उपलब्ध होवे ।

मानवेर व्यक्तित्वेर पूर्ण विकास आर मानवअधिकार तथा मौलिक स्वतन्त्रताक मजबुत करवारती शिक्षार प्रसार कोरवे आर शिक्षाद्वारा राष्ट्र, जाति आर धार्मिक समूहलार बीचत आपसी सभावना सहिष्णुता आर मैत्रीर विकास करावे आर शान्ति कायम करवार बादे संयुक्त राष्ट्र संघेर प्रयत्नलाक बाढावे ।

बेटा-बेटीलाक दिवार शिक्षा चुनिये प्राथमिक अधिकार माअबापक होवे ।

प्रत्येक व्यक्तिक स्वतन्त्रतापूर्वक सामाजेर
साँस्कृतिक जीवनत भाग लिवार
कलालार आनन्द लिवा तथा वैज्ञानिक
प्रगति आर विज्ञाने प्रदान करवार
सुविधांला उपभोग करवार अधिकार छे ।
प्रत्येक व्यक्तिक निजे रचना कराल कुन्ह
वैज्ञानिक, साहित्यिक वा कलात्मक
कृतिसे प्राप्त हुआल नैतिक आर भौतिक
उपलब्धिलाक संरक्षणेर अधिकार होवे ।

यिडा घोषणात उल्लेखित अधिकार आर
स्वतन्त्रताला पूर्णरूपसे प्राप्त करवारबान्दे
प्रत्येक व्यक्तिक सामाजिक आर
अन्तर्राष्ट्रिय व्यवस्थार अधिकार छे ।

प्रत्येक व्यक्तिक सामाजप्रति कर्तव्यला छे
आर अनङ सामाजत बठीये मात्र
व्यक्तित्वेर स्वतन्त्र आर पूर्ण विकास
सम्भव छे।

आपनार अधिकार आर स्वतन्त्रतार
उपयोग करले प्रत्येक व्यक्ति
दस्राभनकार अधिकार आर
स्वतन्त्रतालारप्रतिअ आदर आर मान्यता
दिवा लागे आर प्रजातान्त्रिक सामाजेर
नैतिकता, सार्वजनिक सुव्यवस्था आर
सर्वसारणेर कल्याणेर बादे चाहवार
उचित आवश्यकताला प्राप्त करवार
उद्देश्यसे मात्र कानूनद्वारा निश्चित कराल
सीमाभित्रत रहवा लागे।

यिला अधिकार आर स्वतन्त्रताला संयुक्त
राष्ट्र संघेर सिद्धान्त आर उद्देश्यर
विपरित कुन्ह हालतत उपभोग करवा
निपावे।

कुन्ह राष्ट्र समूह वा व्यक्ति यिडा
घोषणात उल्लेख कराल अधिकार आर
स्वतन्त्रतालाक कुठाराघात करवार
उद्देश्यसे वा अनङ्ग किसिमेर काम करवा
पावार लाखा यिस्वान घोषणाक व्याख्या
करबा निहोवे ।

इन्सेक पुस्तक - ६२/०५४
